

بررسی راهکارهای بومی مدیریت مخاطرات طبیعی فعالیت‌های زراعی روستایی با تاکید بر (سرمازدگی، سیل و خشکسالی) مطالعه موردی: شهرستان رازوجرگلان

ابوذر نظری^{۱*}، علی اکبر نجفی کانی^۲

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه گلستان

nazariabuzar@gmail.com

۲- استادیار جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه گلستان.

alinajafi_1159@yahoo.com

چکیده

جوامع انسانی، همواره با بلایای طبیعی متعددی نظیر سرمازدگی، سیل، خشکسالی، و ... مواجه بوده این بلایا موجب تخریب منابع درآمد مردم می شوند و امکانات زیستی و مراکز فعالیتی آنان را از بین می برند که موجب آسیب‌های اقتصادی و فیزیکی نیز می شود. جوامع روستایی و فعالیت‌های تولیدی آنها (بخصوص زراعت) نیز به دلیل ارتباط تنگاتنگ با محیط طبیعی، ماهیت عوامل اصلی تولید، کار در فضای باز و داشتن توان محدود، از دیرباز در معرض تهدید بیشتر این نیروهای مخرب طبیعی قرار داشته اند. لذا ساکنان هر منطقه به تجربه، اقداماتی را در جهت کاهش آثار زیان بار این نیروها بر جوامع خود صورت داده اند و با اثرات این محدودیت‌ها و حوادث غیر مترقبه مقابله کرده اند. بطوریکه اقدامات آنها موجب شده است که توانمندی بیشتری در برابر بلایای طبیعی پیدا کنند بکارگیری دانش بومی و احیای مجدد این دانش ارزنده می تواند گامی مفید در پیشبرد اهداف توسعه پایدار محسوب شود. در مقاله حاضر سعی بر شناسایی راهکارهای بومی مقابله با مخاطرات (سرمازدگی، خشکسالی، سیل) فعالیت‌های زراعی شده است. روش گردآوری مطالب به دو صورت میدانی و از طریق مصاحبه برای شناسایی راهکارهای بومی با تعدادی از افراد باتجربه خصوصاً کشاورزان خبره، در سطح بخش جرگلان شهرستان رازوجرگلان صورت گرفته، که در این مطالعات، مبنای استفاده از روش‌ها و رهیافت‌های تحقیق کیفی مانند ارزیابی مشارکتی روستایی (PRA) بوده است. در ادامه در این پژوهش، برای بیان و توصیف رابطه و همبستگی میان متغیر مستقل (دانش بومی) و متغیر وابسته میزان خسارت ناشی از بحران (سیل، خشکسالی، سرمازدگی) از روش تحقیق توصیفی - همبستگی استفاده شده است. (n=213) جامعه آماری زارعان روستاهای شهرستان رازوجرگلان بودند. که غالب پرسشنامه به صورت دو قسمت بوده است قسمت اول شامل مخاطرات محیطی و میزان خسارت مخاطرات محیطی بر فعالیت‌های زراعی، قسمت دوم شامل راهکارهای بومی مقابله با بحران‌های محیطی شناسایی شده است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که استفاده از دانش بومی موجب کاهش آسیب‌های ناشی از بلایای طبیعی در روستاها می‌شود و باعث فرایند پیشگیری و آمادگی در برابر مخاطرات طبیعی (سرمازدگی، سیل، خشکسالی) و نیز آمادگی و مقابله آنها را بهبود بخشد. همچنین در صورت تلفیق با دانش مدرن، ارتقای کارایی دانش مدرن را نیز به دنبال خواهد داشت.

کلمات کلیدی: راهکارهای بومی، مخاطرات طبیعی، مدیریت بحران، فعالیت‌های زراعی